3e Jaargang. ZATERDAG 26 NOVEMBER 1910. No. 148.

DE KUNST

Geïllustreerd Weekblad voor Tooneel, Muziek, Beeldende Kunsten, Letteren, Bouwkunst en Kunstnijverheid.

ABONNEMENT VOOR NEDERLAND PER KWARTAAL FRANCO PER POST f 2.— BIJ VOORUITBETALING - LOSSE NUMMERS 20 CENT
Voor het buitenland wordt de prijs - - - - - - - - met 60 cents per 3 maanden verhoogd voor porto.

Directeur-Hoofdredacteur: N. H. Wolf
Letterkundig Redacteur: Wenzel Frankemölle
BUREAU VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: VALERIUSSTRAAT 61 - - - AMSTERDAM

ADVERTENTIËN 30 CENT PER REGEL
BIJ KONTRAKT EN VOOR BOEKAANKONDIGINGEN - - - - - - - - - - - - BIZONDERE VOORWAARDEN
Nadere inlichtingen en prijsopgaven vrage men aan - - - - - - de administratie: Valeriusstraat 61, Amsterdam.

MEDEWERKERS: CAREL J. A. BEGEER, ALEX. BOOLEMAN, BERNARD CANTER, CORN. DOKKUM, FR. VAN DOMMELEN, CORN. DOPPER, E. ERFMANN, JAC. VAN GILS, J. RICHARD HEUCKEROTH, G. W. KNAP, PIETER KOOMEN, H. VAN LOON, P. CORNELIS DE MOOR, FRANÇOIS PAUWELS, J. PETERSEN, RIDO, JAC. RINSE, WILLEM ROYAARDS, JOHAN SCHMIDT, WILLEM SCHÜRMANN, J. H. SPEENHOFF, JOHANNA STEKETEE, S. B. STOKVIS, GUST. V. D. WALL PERNE, PH. ZILCKEN.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd volgens de wet van 28 Juni 1881 (St.bl. no. 124).

Frans Buffa & Zonen
Kunsthandel - Kalverstraat - Amsterdam
Tentoonstelling van schilderijen en aquarellen van moderne meesters

Het Portret van H. M. de Koningin

door Mevr. Th. van Duijl-Schwartze.

Toen dezen zomer Hertog Johann Albrecht van Mecklenburg, Regent van Brunswijk, broeder van onzen Prins Hendrik, in het huwelijk trad en Hare Majesteit Koningin Wilhelmina en Haar Gemaal het vorstelijk echtpaar een huwelijksgeschenk aanboden, was het de liefste wensch van den Hertog en de Hertogin als geschenk van ons Koninklijk Echtpaar te ontvangen: een portret van H. M. de Koningin, geschilderd door een Nederlandsch meester.

Om aan dien wensch gevolg te geven, droeg Hare Majesteit aan onze gevierde en voortreffelijke portretschilderes mevrouw Thérèse van Duijl-Schwartze op, Harer Majesteits portret te schilderen, — van welke opdracht het resultaat de vorige week te zien was in de tentoonstellingszaal der Maatschappij „Arti et Amicitiae".

Om onzen lezers een denkbeeld te geven van dit kunstwerk, vroegen wij Hare Majesteit verlof het te mogen fotografeeren en te reproduceeren in ons blad. Gelijk onze lezers reeds weten werd door Hare Majesteit op ons verzoek goedgunstig beschikt, en zoo zijn wij dan, dank zij de welwillendheid van onze Koningin, in staat, met toestemming ook van mevr. Van Duijl, onzen lezers de bijgaande foto aan te bieden.



Portret van Hare Majesteit de Koningin, geschilderd door Mevrouw Thérèse van Duijl-Schwartze.
Eigen opname van onzen hoofdredacteur.

Mevrouw Thérèse van Duijl-Schwartze heeft Hare Majesteit geschilderd in gedekolteerd grisperle satijnen kleed, waarvan de onderrand en de sleep met kleine bloem-motieven zijn versierd. Een witte zijden mantel, met goud-doorwerkten rand, van binnen gevoerd met zacht-lichtblauwe zijde, is los over de schouders gehangen, den linker arm bloot latend, die op de leuning van den stoel rust waarop Hare Majesteit gezeten is. Met de rechterhand houdt Hare Majesteit een paarlen halssnoer, dat tot even over het middel hangt. Een paarlen diadeem siert het donkerblonde haar; een paarlen breloque is op het corsage gehecht, waaraan ook een drietal ordenkruisen hangen. Tegen het blank van hals, schouders, armen, doet het rozige gelaat zeer mooi. En als om de blanke vleeschkleur nog te verfijnen is een dun-gouden armband met parel-versiering om den linkerpols gelegd.

De Koningin is gezeten in een ouden Hollandschen stoel met roodfluweelen rug en groote koperen knoppen. Tegen dit donkerrood en donker-bruin-met-geel doet het grijswit van de japon, het blank van arm en schouders, en het roze van het gelaat zeer fijn.

Hare Majesteit zit met het hoofd naar rechts gewend, in vorstelijke houding. De linkervoet, waaraan een koket zijden schoentje, rust op een donkerkleurig antiek gobelin-kussen. De rechter voet staat rechts naast het kussen; het rechter been staat daardoor lager dan het linker, wat aan de houding der figuur iets nòg imposanters geeft.

De achtergrond wordt gevormd door een dieprood gordijn, dat aan de linker zijde opgehouden wordt en dat een doorkijkje geeft op een vijver, die met de er achter gelegen oud-Hollandsche huizen- en torensilhouëtjes doet denken aan den Vijverberg met het Binnenhof. Dit „buiten" is gehouden in avondstemming: ondergaande zon in fijn-grijze lucht, — echt-Hollandsche atmosfeer, waarmede mevrouw Van Duijl meteen aan haar talent als landschapschilderes herinnert.

Ten slotte zij vermeld dat een dekoratief stuk balkon — waarboven we dan het doorkijkje zien — de woorden draagt: Wilhelmina Regina, in Elzevier-letters. En dat het portret zéér bescheiden met den naam der talentrijke kunstenares is geteekend.

Het geheel is omvat in een zeldzaam fraaie mat-gouden lijst, waarboven de koninklijke kroon in de plaats treedt van het kopstuk der lijst-teekening. Het kussen onder de kroon ontbreekt, zoodat de lijnenslingers rechts en links van de kroon direkt overgaan in de lijst zelve. Wat zeer mooi gevonden is.

Dat dit levensgroot portret van Koningin Wilhelmina, waarvoor Hare Majesteit eenige malen poseerde, een deftig en toch zwierig staatsieschilderij geworden is; dat de stof-uitdrukking van een en ander schitterend mooi is; dat het breed gedaan en rijk van kleur is, — was van eene kunstenares als mevrouw Van Duijl niet anders te verwachten.

N. H. Wolf.

Louis Bouwmeester gehuldigd.

De grootsche hulde, aan Bouwmeester gebracht, is in vier momenten te verdeelen geweest. Zij werd ingeleid met de opening van eene Bouwmeester-tentoonstelling in het societeitslokaal van den Nederlandschen Kunstenaarskring aan het Leidscheplein. Bouwmeester kwam daar Woensdagmiddag, als geïnviteerde, zelf helpen de tentoonstelling openen, waar talloos vele portretten en geschriften, op Bouwmeester betrekking hebbende, ter bezichtiging liggen. O.a. ook het album amicorum van schrijver dezes, waarin de groote kunstenaar eens zijn bekende verzuchting schreef van toen (1899): „Arme Hollandsche tooneelspeler! Uw kunst gaat tot de Moerdijk.... verder.... halt!" Voorts o.m. het door ondergeteekende den 10den Dec. 1901 geschreven en met veel portretten verluchte artikel bij gelegenheid van zijn veertigjarig jubileum ....

Deze tentoonstelling, die veel belangwekkends bevat, en die door de goede zorgen van de acteurs Van Gasteren, Teune en Verenet zoo aardig is geslaagd, blijft voor belangstellenden nog de geheele week geopend.

Het tweede moment was de opvoering van „De Koopman", met Bouwmeester als Shylock, te midden van zijne oude omgeving der K. V. Het Nederlandsch Tooneel. Van deze voorstelling is alléén te zeggen dat Bouwmeester getoond heeft onder de artiesten van „het Neêrlandsch" nog dezelfde uitnemende figuur te zijn die hij was vóór zijn heengaan van het Leidscheplein; dat hij nog altijd hóóg boven zijn omgeving uitsteekt, en dat elke toenadering tusschen Bouwmeester en de

Koninklijke Vereeniging slechts ten artistieken bate van de laatste kan zijn.

Van de enorme huldiging, hem na afloop van de voorstelling, in toespraken en door overweldigende bloemgeschenken gebracht, hebben de dagbladen uitvoerig verslag gegeven, zoodat wij hieromtrent slechts in herhalingen zouden kunnen treden.

Het derde moment, en dit is wel éénig tot nog toe in de geschiedenis der Nederlandsche dramatische kunst, is de serenade van de studenten en verschillende Amsterdamsche vereenigingen. De senaat van het studentenkorps voorop, in vierspannen, — een aantal muziekkorpsen, — de Hagespelers onder Eduard Verkade (héél aardige,



Jozef Israëls. — De Oude Visscher.

héél mooie en devote hulde van deze acteurs!), — en een groot aantal tooneelvereenigingen in optocht, omstuwd door fakkels, den schouwburg langs, waar Bouwmeester, omgeven van verwanten en vrienden, vanaf het balkon, de grootsche betooging aanschouwde. Dank zij de schitterende lichtbundels die de heer F. Nöggerath, directeur van de Flora- en Bioscope-Theaters, zoo vriendelijk was op den schouwburg te projekteeren, kon iedereen den gevierden jubilaris uitstekend zien. De gemeente Amsterdam, die ook niet bij de huldiging van Neêrland's grootsten acteur — misschien den grootste der wereld! — vertegenwoordigd was, had de beleefdheid gehad de booglampen op het Leidscheplein éven voordat de serenade begon uit te draaien!...

En ofschoon de politie, door taktloos en onhebbelijk optreden, onder persoonlijke leiding van den hoofdkommissaris, al het mógelijke in het werk stelde om de stemming onder het publiek te verstoren, mocht dit haar, ondanks herhaalde pogingen, niet gelukken, en slaagde de manifestatie, dank zij de uitstekende leiding van den studenten-senaat, in alle opzichten voortreffelijk.

Het vierde en laatste moment was de receptie die de jubilaris hield in de groote bovenzaal van American Hôtel, na afloop van de serenade, en waar, met de huldigingskommissie, den studenten-senaat, verschillende bekende tooneelcritici en tooneelschrijvers, en *alle* te Amsterdam aanwezige acteurs en actrices, om Bouwmeester en zijn familieleden vereenigd waren, om hem nog eens in kleinen kring en nu op meer intiemkonfraterneele wijs. te huldigen en hem te zeggen hóe hoog men hem schat en hoe zeer men hem vereert. Daar werden, heel stil en heel devoot, woorden van hooge achting gesproken, — daar zong Karel Butter Nederlandsche liederen en den proloog van Paljas zóó schoon, zóó gevoeld, als ik hem nimmer te voren ooit heb hooren zingen!... Zegt dàt niet alles?... Geeft dàt niet de stemming weer?...

Bouwmeester is gehuldigd zooals nooit een tooneelspeler vóór hem gehuldigd werd. En laat ik zeggen: vóór hem heeft Nederland, heeft misschien de wereld, nooit een zóó groot acteur bezeten als hij.

N. H. W.



Ch. Daubigny. — Lente.

stemming, deze Daubigny, waarvan wij een foto brengen. En 't is een van lenteweelde blonde Corot die hiernevens in beeld gegeven wordt. Dit zijn slechts stalen uit de verzameling die absoluut eersten rangs is. Onze kunstliefhebbers zullen goed doen — en dat is te hopen — als zij zooveel mogelijk van deze kunst in ons land trachten te houden. Er is heel veel superieure kunst!

Veiling C. F. Roos & Co.

II.

De opening der veilingszalen C. F. Roos & Co. nadert haar datum. De schutting is gevallen, het imposante, hooge gebouw steekt trotsch en monumentaal boven het stille Rokin uit. Nog veel moet er aan gedaan worden, maar toch is het deels reeds zóó ver dat a.s. Dinsdag de veiling der aangekondigde collecties gehouden kan worden. Vandaag is de eerste kijkdag, morgen en Maandag is er toegang voor het publiek.

Uit de groote verscheidenheid van werken die er is, en en waarvan wij de vorige week reeds een kort overzicht gaven, kozen wij de bijgaande meesterstukken ter reproductie in dit blad. Het is een van Israëls' mooiste karakterkoppen die hij van visschers heeft gemaakt, die Oude Visscher. Het is een prachtig stemmig interieur van Bosboom dat wij hier geven, vrij zeldzaam ook van onderwerp. Het is een landschap vol atmosfeer en



J. Bosboom. — Boeren Binnenhuis.



J. B. C. Corot. — Ondergaande dag.

Sint-Lucas Tentoonstelling.

III.

Op de tentoonstelling van aquarellen enz. der vereeniging Sint-Lucas, de vorige weken in de Militiezaal gehouden, werden alsnog de volgende werken verkocht: cat. no. 19, Bern. A. van Beek, Stille Morgen; no. 41, P. Bodifee, Werf te Nijmegen; no. 77, H. A. Dievenbach, De Schoenlapper; no. 121, J. M. Graadt van Roggen, Oud loopbruggetje bij Giethoorn; no. 123, J. M. Graadt van Roggen, Molen aan de Maas; no. 142, Dirk Harting, Singelgracht te Amersfoort; no. 165, Hobbe Smith, Aan de vaart; no. 178, J. Jans, Duinwegje; no. 190, W. A. Knip, Melktijd; no. 232, Frits Mondriaan, Namiddag; no. 234, Martin Monnickendam, Gezicht op Amerongen aan de Betuwe; no. 259, J. Proost, Haven; no. 261, Th. van der Plas, Herfstfruit; no. 262, freule J. van der Poll, Zonnebloemen; no. 353, A. van Weezel Errens, Berken; no. 281, S. van der Schaar, In het dal van Kedron.

Vondel's Lucifer.

Treurspel in vijf bedrijven.

Eerste opvoering te Amsterdam door de N. V. Het Tooneel op Dinsdag 22 November 1910 in den Paleis-schouwburg.

Spelenden:

Lucifer, Stedehouder	W. Royaards.
Belzebub	D. v. Ollefen.
Belial } Wederspannige Oversten	J. Musch.
Apollion	C. v. Kerckhoven.
Luciferisten, Oproerige geesten	P. Mols. F. Kramer.
Gabriël, Gods Geheimenistolk	B. Kok.
Michaël, Veldheer	Te Wechel.
Rafaël, Beschermengel	Mevr. Royaards.
Uriël, Michaëls Schildknaap	Van Dalsum.
Rei van Engelen	Annie Jurgens.

Voor enige weken geleden voerde ik in De Kunst een reeks artikelen ten einde, een studie bevattende over de „Lucifer", technies, historieskrities en letterkundig [1]). Ik kan dus een beschouwing over het Vondel-stuk qua talis op goede gronden voor de lezers van dit weekblad als overvloedig en overbodig beschouwen.

Met kwalik-bedwongen nieuwsgierigheid wachtte ik op de première-avond in de hoofdstad op het opgaan van het doek. De Vondel-kenner was reeds in die hoedanigheid alléén geprikkeld, om te weten dra, of „der grosze Wurf" zou gelukt zijn. Niemand, die de enorme bezwaren om de „Lucifer" te spelen niet luchtigjes-weg onderschatte, zal in andere gemoedsstemming tegenover het schouwtooneel gezeten hebben, waarvan Vondel zo sober aangaf: „*Het tooneel is in den Hemel*". Want het gold een nieuwe proef van Royaards, van wiens slagen veel afhangen zou voor de eventuele prolongatie van Vondel op het vaderlands tooneel. „Lucifer" was wel na „Adam" de tweede proef, maar het valt niet te verhelen, ook na het succes van de eerste zou de tweede genoodzaakt zijn in harde kamp zijn deugdelikheid te bewijzen. Een auteur als Vondel *is* er nooit; altijd weer moet hij naar de aard van zijn stukken het moderne tooneel met taai geduld zien te veroveren.

„Royaards' daad heeft de waarde van een wetenschappelike proef", zegt dr. Brom; „voor een vertooning geeft de traditie geen houvast [2]), zooals het Théâtre Français bij zijn klassieken. Alles moet door versche ervaring worden ontdekt, alles „gecreëerd" met eigen intuitie".

Het is over die „creatie", dat ik iets te zeggen heb.

Aan Royaards kan de hulde niet onthouden worden, die opgesloten ligt in het konstateren van het feit, dat er in de opvatting als geheel van de „Lucifer" onmiskenbaar geniale trekken te vinden zijn.

De moeilikheid in de eerste plaats reeds hoe de hemel moet worden verbeeld, is door Royaards in overleg met de ontwerper van het décor, de schilder Roland Holst, tot een zeer aannemelike oplossing gebracht. Dat die moeilikheid niet gauw overdreven-groot zal worden voorgesteld, bewijst wel de persoon van Dr. Brom, die voor een paar jaar geleden in zijn pregnante stijl schreef: „De hemel, die toch *boven alle voorstelling uit zal gaan*, moet verbeeld worden, eenvoudig door een glooiïng met een toonloos en sterk belicht achterdoek als het eindeloos uitspansel" [3]), en die tans schrijft: „Dit monumentaal geheel (het tegenwoordig décor) is een harmonischer omgeving dan louter losse wolken of een vlakke vloer, waarbij men zich van elke moeilikheid afmaakt met zo goed als géén décor, onder de leus, *dat de hemel toch boven alle voorstelling uitgaat*". Dr. Brom zèlf had die leus voor 't eerst verkondigd!!

Vondel volgt, evenals Dante, het ptolemaeïes wereldstelsel. Om de aarde met haar dampkring zijn zeven koncentriese sferen [5]), door de maan, de zon en de vijf dwaalsterren aan de Ouden bekend, ingenomen. Dit alles wordt omvat door de sfeer van de vaste sterren: het *kristallijne* uitspansel [6]). Onmiddelik daarboven, in de hemel, speelt het stuk. Het was dus een uitstekende opvatting, om de hemel, de „engelenburcht", voor te stellen als het bekroningsornament van een mateloos en eindeloos bouwsel, dat zich in eindeloze ringen in de diepten verliest, zoals de telkens breder tredenrondingen ten toonele doen vermoeden. Achterdoeken en zijgordijnen geven de zachte blauwe tint van het uitspansel weer. Jammer genoeg maakte dit uitspansel absoluut niet den indruk van een ronde welving, zoals de harmonie met de onderbouw van het geheel noodzakelik vereiste; maar dit zal wel liggen aan de min of meer primitieve toestand van de beschikbare tooneelruimte.

De kolonades concentreren zich in drie nissen, waarboven zich de koepel verheft, waaruit God's geheimnissen worden verkondigd.

De opvatting van de hemel, zoals Royaards die liet ontwerpen, loste meteen geniaal de moeilikheid op van de troon-kwestie, waarover ik vroeger uitvoerig schreef.

De ornamentering der kolonaden was wel wat te reëel: zij leek wel gepolychromeerd, terwijl een lichlijnige ornamentaanzetting méér dan voldoende en door ijle vaagheid uitdrukkingsvoller zou zijn geweest.

De figuren der Engelen bewogen zich op de treden en tussen de kolonaden als beeldengroepen. De kostuums waren prachtig. De vleugels, die in „Adam" ons nog hinderden, waren gelukkig geheel verdwenen. De kleedij der Goede Engelen was in lichte, die der Kwade Geesten in donkere tonen gehouden. Allen hadden het hoofd bedekt door een kap, die in een wuivende mantel overging.

Volgens Brom zijn afgebeeld: „Lucifer met purperen mantel, kroon vol edelsteenen en scepter, terwijl hij later gepantserd opkomt; Gabriël, waaraan de zichtbare benen, iets kinderachtigs geven ter aanduiding van het geslachtloze (waarom alleen bij Gabriël?); Rafaël in een wit gewaad met zilveren onderkleed en een teerblauwe gouddoorwerkte mantel, van achteren als een koorkap versierd door een bloeiend(?) hart en vurige tranen".

„De standen, die de verschillende engelen, vooral Lucifer en Rafaël, aannamen, waren verrukkelik.

En hier past een woord aan de regie te wijden.

De groepeering van de engelscharen, die eerbiedig het woord van Gabriel [7]) beluisteren, was van wondere plastiek. Ook de taferelen der Luciferisten waren grandioos om aan te zien. Het summum in stand en schikking werd bereikt in de optocht der Luciferisten bij hun zwoer van hou en trouw aan God en Lucifer; in de knielende houdingen der Engelen bij het gebed van Rafaël om mededogen voor Lucifer en in de reidans der Engelen na Michaël's triomf.

Lucifers rij-zetel scheen me een mislukking in de beweging (ik doel niet op de staking van gemeld voertuig en deszelfs tweevoudig deraillement). Als het gestalte stilstond gaf het aan Lucifer goede gelegenheid tot het aannemen van magnifieke, werkelijk imperiale houdingen, vooral wijl Lucifer, tronend op zijn zetel, in de gegeven kledij en voornamelik in de gegeven kortgeknipte haartooi, sterk denken deed aan de imperiale persoonlikheden, die voor eeuwen als keizers de „Romanae pacis immensa majestas" belichaamden.

De zegepralende houdingen der trouwe engelen en hun luchtig-statig beweeg deden als effektvol kontrast na de geslagen neerslachtigheid der Luciferisten, die in de overdrijving van sommigen soms als een troepje slapende romeinse soldaten uitzagen, prachtig aan. In hun stijgende houding voelde je pas goed de hiërarchiese graduering, die door de regie konsekwent aaan de overeenkomstige uit de inhoud van Vondel's stuk harmoniërend is gepaard.

Over de Luciferisten nog een opmerking apart. „Ende daer ontstond een overmachtig murmureeren", staat bij de profeet Hesekiël naar melding van de Statenbijbel. Het gemurmureer van de Luciferisten leek me wel wat poesachtig.

Over de spelende personen afzonderlik het volgende: Lucifer, door Royaards gekreëerd, was van dramatiese kracht, die zelfs in de halfslachtige toestanden van diens politiek-voos karakter in krachtige toets bleef bestaan. Royaards' standen waren van klassieke schoonheid, zijn gebaar vol majesteit, maar... dit alles zou ook bereikt zijn bij mindere uitzetting der stem-organen.

Belzebub's grijns bij stil spel was uitmuntend. De fleemstem van de veinzende „vliegengod" voldeed, maar de figuur miste wel wat de kracht van zijn macchiavellistiese geaardheid.

Belial en Apollion speelden zeer reëel. Hier was het „engelsdom" volslagen geantropomorfiseerd. Belial beduidt deugniet, en de apostel Paulus verstaat er Satan zelf onder (2 Corr. VI, 5). Met dit voor ogen kan men de kreatie van Jan Musch niet voor zéér beduidend houden; hij deugt niet voor de rol van zulk een deugniet.

Van Kerckhoven maakte van de Apollionrol een typering, die af was. Uit het Grieks van de Apokalyps vertaald (IX, 11) vertaald, beduidt Apollion: bederven. Dit karakter zat in de rol. Het stille spel van deze vallende engel was bewonderenswaard. Zijn zegging was krachtig. Maar in de ten hemel stijgende lyriek van de beschrijving van der eerste mensen heerlikheden, als man en vrouw en hun geluk, schoot Van Kerckhoven zeer beslist sterk te-kort.

Gabriël, van wiens voorname rol door de onderscheiden kappingen en door de overname van die rol in 't eerste bedrijf door Royaards' zeer langzame *stem*, niets was overgebleven, gaf wat er te geven was, en onze oren gingen te gast op de heldere zing-spreek-stem van die engelfiguur, die Ben Kok gaf.

Michaël had trots gebaar en metalen stem, kontrast van de zilveren welluidendheid van Annie Jurgens, de bevallige aanvoerster der Rei.

De Uriël van Van Dalsum voldeed mij minder. Meer kracht en koloriet is gewenscht.

Mevr. Royaards was als Rafaël in houding, gebaar en stem vol ras-echte adel en sublieme stijl. Alléén lijkt mij haar verzen-zeggen ten slotte iets te zangerig.

Kramer was als Luciferist een verkleinde geluidsgelijkheid van Royaards, en Mols was... Marsyas, vooral als de verzen van Vondel aan Verhaegen herinnerden (eens zeer drasties: „stoute sprong")!

De kappingen waren meest oordeelkundig aangebracht. Toch miste ik node veel schoons. Beslist verkeerd lijkt mij de „massenhafte" kappingen in het vijfde bedrijf, waarvan de koppeling aan het vierde ook niet te verdedigen is. De indruk van de slag-beschrijving ging daardoor te loor.

Ten slotte zeg ik vrij mijn mening, die deze is: dat Royaards van het stuk gemaakt heeft wat er van te maken viel; waar Vondel te kort schoot in dramatisering, schoot ook hij te kort. Maar kan dat anders?

Grote hulde komt Royaards toe.

De kritiek zwijge, omdat wat mogelik was, bereikt is.

De voorsteling had geen overweldigend succes. Wat m. i. op de minder-snelle ontvankelikheid van de publieke psyche is terug te voeren.

Een lauwerkrans met rode rozen werd na de voorstelling op de treden van de engelenburcht neergelegd, die niettemin, niettegenstaande hartelik applaus, ledig bleef, en waar zich alleen even vertoonde de verdienstelike ontwerper en uitvoerder van het décor, de schilder Roland Holst.

Was deze eenzame krans van symbolieke betekenis: — een eer in 't algemeen gebracht aan alle uitvoerende krachten bij deze welgeslaagde Vondel-vertooning? Ik vat het zo op.

WENZEL FRANKEMÖLLE.

---

[1]) Zie De Kunst no. 131—138.
[2]) Altans weinig, maar wel wat. — W. F.
[3]) Vondel's Bekering XXXVI, Aanm. 78.
[4]) Zie Vondel's Lucifer, verklaard door Gerard Brom.
[5]) Vgl. Lucifer vers. 11.
[6]) Vergelijk Lucifer, vers 15. — Cfr. Cicero, Somnium Scip.
[7]) Ietwat disharmonies was de stem van Royaards, die uit 's Heren Ben Kok's hals moest verbeelden te komen. Gabriël met het tweevoudig stemgeluid!

„Van Twee Koningskinderen."

Jacques Rensburg, de Dantevertaler, heeft een zinnebeeldig blijspel geschreven in verzen, vijf bedrijven. De tooneelspeler Johan Brandenburg zal het a.s. Dinsdag in „Odeon" voorlezen. Toegangsprijzen 50 cents en een gulden. Verwacht wordt: litterair en tooneelspelend Amsterdam zal „au grand complet" aanwezig zijn.

André en Hetty Broedelet.

Kunstzaal Kleykamp, 's Gravenhage.

Een jaar geleden, toen de Kunsthandel Kleykamp te 's Gravenhage haar prachtige inrichting in de Oranjestraat opende en daar voor 't eerst Larensche schilders exposeerden, trokken naast Van der Ven, Laguna, Garf, Langeveld, vooral de aandacht de figuurschilderijen van André Broedelet en de bloemen van zijn ega, mevrouw Hetty Broedelet-Henkes. Reeds vroeger, in de Amsterdamsche afdeeling van den Larenschen Kunsthandel, was een deel van dat, toen te 's Gravenhage aanwezige, werk tentoongesteld geweest, en zoowel van de zijde der kritiek als van het publiek was de aandacht erop gevallen en was het gunstig, ja zelfs bizonder loffelijk beoordeeld. Nu, na een jaar dus, komt het echtpaar Broedelet voor het eerst te 's Gravenhage uit met een geheel eigen tentoonstelling, onder de auspiciën van





André en Hetty Broedelet.

den Larenschen Kunsthandel, saamgebracht in de deftige zaaltjes van Kleykamp's kunstpaleis.

Reeds bij het eerste binnentreden doet de tentoonstelling deftig en warm aan. Het diepe koloriet der schilderstukken in de niet overdadig-schitterende gouden lijsten, tegen de zacht-groene pluchen wanden rondom, doet aangenaam aan. Hier en daar een klein, donker-tonig meubeltje verhoogt de warme stemming van het geheel.

Veertig schilderijen en aqua's van den heer en mevrouw Broedelet hangen door elkaar tegen de wanden. Op het eerste gezicht lijkt mevrouw Broedelet met haar bloem-arrangementen nog krachtiger koloriste dan haar echtgenoot. Doch men behoeft slechts naar de schilderijtjes als „Kinderen met lampions" (cat. no. 32) te zien, om tot de erkenning te komen dat André Broedelet het in kleur uithoudt tegenover Hetty, en dat het wel aan de onderwerpen zelf ligt dat het werk van mevr. Broedelet kleurkrachtiger lijkt dan dat van André.

Reeds vroeger trouwens wees ik op de overeenkomst tusschen het palet van de beide echtgenooten. Toch is er voldoende onderscheid in



André Broedelet. — Fantasie.

om in elk den persoonlijken noot te onderkennen. Wat opvalt is, dat het goudachtig bruin dat André in zijn schilderijen heeft en dat er dien eigenaardigen zuidelijk-gouden gloed aan geeft, teruggevonden wordt in de achtergronden van Hetty Broedelet's bloemstukken. André Broedelet, die uitsluitend figuurschilder is, die samen met Hetty Henkes op de Akademie was, steeds met haar samenwerkte, als artiest met haar opgroeide, ten slotte haar echtgenoot werd — is er reden dat er overeenkomst is tusschen beider kleur? — André Broedelet ziet zijn modellen door „italiaansche" oogen en de omgeving waarin zij geplaatst zijn in „italiaanschen" gloed. Zijn Gooische boeren-kindertjes hebben nog wel hun „hollandsche" trekken, maar hun gelaatstint, hun groote karbonkel-zwarte oogen, ook hun kleeding, zijn „veritaliaanscht". Hierdoor — door deze visie „à travers *son* tempérament" — bereikt Broedelet een warmte en geeft hij een diepte van kleur aan zijn schilderijen, die ze onmiddelijk tot iets bizonder aangenaams voor het oog maken. Door aan een meisje een paar diep-roode kersen tusschen de lippen te geven, of door een jongen een savoyaard-hoedje op en een herdersfluit in de hand te geven, verhoogt hij nog het eigenaardige, het typige der voorstelling.

Wanneer ik vergelijk het werk dat Broedelet thans exposeert met een paar schilderijtjes die hij een jaar of zes geleden exposeerde in Pulchri Studio, — werk waarop Broedelet's vriend, Albert Roelofs, mij destijds opmerkzaam maakte, maar dat ik tot mijn leedwezen toen niet mooi kon vinden omdat het grof en niet uit de verf was, — dan is het aangenaam te mogen konstateeren hóe enorm Broedelet in dien korten tijd is vooruitgegaan en geworden is tot een artiest waarmede in de schilderswereld rekening wordt gehouden. Te dezer expositie, bij Kleykamp, zijn uit zijn overgangsjaren nog een tweetal schilderijtjes te zien: het „Kindermaal" (no. 24) en het „Bellenblazend meisje" (no. 21). Beide zijn wat zwartig. Maar meer en meer is Broedelet blonder en kleuriger geworden, fijner van kleur vooral (ik herinner aan zijn vroeger geëxposeerde kinderen met lampions en het thans aanwezige), en dus is aan te nemen dat Broedelet nog niet is waar hij wezen wil, maar dat hij er ongetwijfeld komen zal.

Indien ik thans nog enkele werken afzonderlijk mag noemen, dan wijs ik met genoegen op het krachtige no. 18, Een lente; het blonde no. 25, Bruidje; het fijn gevoelde kinderkopje no. 27, met het roode mutsje; het aardig neergezette Breistertje, no. 35; de wat behandeling aangaat aan Albert Roelofs herinnerende aquarel no. 34, Vrome lektuur; en het geestige, reeds vroeger te Amsterdam geëxposeerde genre-stukje no. 38, De gebroken kan.

Van mevr. Hetty Broedelet-Henkes, aan wie ik, toen zij haar werk exposeerde in den Larenschen Kunsthandel te Amsterdam, verleden jaar, eene uitvoerige studie wijdde, noem ik vooral het in gouden toon geschilderde no. 3, Muurbloemen; de zeer deftige Violen in glas, no. 8; het groote, zeer kleurige en kleurrijke schilderij Oost-Indische kers (no. 12) en de prachtige Fuchsia's (no. 13) en Begonia's (no. 14), die zijn als symphonieën met de grondtonen rood en groen . . . .

N. H. Wolf.

Naschrift. — Naar aanleiding van ons artikel „Vier Premie-etsen" in het vorige nummer van De Kunst, verzoekt ons de directie van de Kunstzaal Kleykamp er op te willen wijzen, dat deze etsen óók als premie ter beschikking zijn van de leden van haar tentoonstellingen, dank zij eene overeenkomst die zij te dezen opzichte met het bestuur van den Larenschen Kunsthandel heeft aangegaan. Ook het lidmaatschap van de Kunstzaal Kleykamp kost vier gulden per jaar.

Frits Maris. W. F. Haas. Mevr. Van der Hoef-Van Rossem.

Kunstzaal Oldenzeel, Rotterdam.

Het aantal schilders van den naam Maris, dat met het heengaan van den grootsten landschapschilder Willem met één verminderd is, is voor



André Broedelet. — Terug van 't veld.

de openbaarheid weer op gelijk getal gebracht door het verschijnen in de schilderswereld van het familielid Frits Maris.

Frits Maris is een neef van *de* Marissen. Hij is iemand van ongeveer vijf-en-dertig jaar en woont in een der dorpjes om Den Haag. Vóórdat hij bij Oldenzeel zijn werk te zien gaf, schijnt hij nergens geëxposeerd te hebben. Wèl verkocht hij in sommige kunsthandels nu en dan een enkel werk, en heeft hij relatiën met het buitenland, maar nòch in den catalogus van een der Vierjaarlijkschen, nòch in die van eene tentoonstelling eener kunstvereeniging, nòch ook bij een „officieele" tentoonstelling van een kunsthandel las ik zijn naam of hoorde ik van hem. Voor mijne ezers — en voor de schilders vooral — zal Frits Maris tot op vandaag een onbekende zijn.

De kennismaking met zijn werk geeft echter — het spijt mij dat ik het zeggen moet — geen onverdeeld genot. Zeer zeker vertoont het schilderskwaliteiten, maar het is even ongelijk als weinig beschaafd, en slechts hier en daar ziet men een schilderij dat den toets der kritiek met kracht kan weerstaan.

Frits Maris schildert voornamelijk bloemen en stillevens. Stillevens van dood gevogelte. Wat hij aan landschap produceert valt buiten elke kritische beschouwing, omdat het met *kunst* weinig of niets

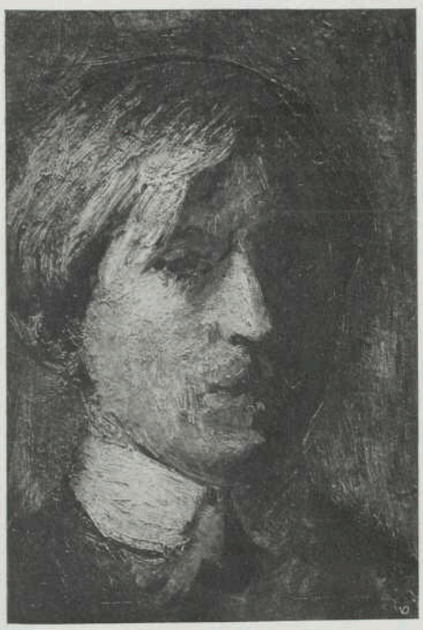


André Broedelet. — Vrome lektuur.

heeft uit te staan. Maar zijn schilderijen met gevogelte en zoo'n enkel bloemenschilderij verdienen de aandacht, dewijl zij aantoonen dat Frits Maris niet geheel zonder talent is. Wat hem ontbreekt is: beschaving, fijn kleurgevoel. Hij is een teekenaar: den vorm beheerscht hij. Hij is een bonkig kleurziener: diepe, zware kleuren, van rozen bij voorbeeld, zet hij goed neer, de een naast de andere. Er zijn een paar boeketten rozen die waarlijk niet onverdienstelijk zijn. En nu en dan weet hij ook wel stof uit te drukken, als in een gedeelte van een polychrome Delftsche vaas, in een zwarten haan, en een fazant. Maar dat hij niet ziet dat er veel van wat daar tentoongesteld is niet voor expositie in aanmerking had behooren te komen, dat hem dus elke zelfkritiek ontbreekt, — dàt pleit tegen hem. Men mag verwachten

dat een kunstenaar zelf weet tot hóe ver hij gaan kan, of: — zoo men wil: — waar hij beginnen moet. En er zijn onder het tentoongestelde dingen die de schilder bij zich had moeten houden...

Ook wat de kompositie van sommige zijner werken aangaat is den schilder het fijn gevoel voor lijnen verre gebleven. Belachelijk zijn b.v. de drie vogels op het groote schilderij, die alle met hun doode halzen in dezelfde richting liggen, terwijl bovendien het aan den kant staande geweer, waarmee de vogels zijn doodgeschoten (o piëtas!), in precies evenwijdige lijn met den dooden zwaan is neergezet! En dan de doek op den achtergrond met al die tientallen streepen!... 't Is leelijk.



J. C. W. Cossaar. — Zelfportret.

Veel beschaafder in zijn werk, veel fijner, veel geacheveerder ook, is de jonge schilder W. F. Haas, een Hagenaar.

Vooral in zijn teekeningen en zijn etsen valt te waardeeren, — méér dan in zijn schilderijen. Wel blijkt Haas' kleurgevoel zeer sterk ontwikkeld, en weet hij met een enkel kleurtje effekt te bereiken, zooals in dat landschapje, waar hij door slechts enkele veegjes verf kleine huisjes in het veld tracht aan te geven — en sòms ook wel juist — en in het gouden wolkje van de lucht die er boven staat; maar in het algemeen is zijn schilderwerk te oppervlakkig dan dat het eenigen indruk kan maken.

Daarvan zijn uitgezonderd een drietal, die ik hier bij name noemen wil: namelijk het blauwe potje met gele narcissen, dat een zeer mooi doorwerkt schilderijtje is, maar dat veel te lijden heeft van de grove zware lijst die er (ter òntsiering?) is omheen gezet (cat. no. 1); het schilderij „Broeikas", dat, hoewel nog wat oppervlakkig, toch wèl de broeikas-atmosfeer geeft (no. 13); en het kleine landschapje „Wolk-effekt", dat méér doorwerkt en zeer beschaafd van kleur is (no. 17), bovendien aardig van kompositie.

Van schilder Haas verwacht ik in de toekomst wèl wàt. Hij zal echter moeten beginnen met zijn ultra-impressionistische neigingen over boord te werpen: dáár zijn we in de schilderkunst toch al weer lang overheen. Gelukkig!

De belangrijkste en ook de belangwekkendste der drie exposanten is ongetwijfeld de derde in den bond: mevr. Van der Hoef-Van Rossem. Voor mij een tot nu toe even onbekende als de beide voorgaanden.

Mevrouw Van der Hoef-Van Rossem evenwel beweegt zich op een eenigszins ander terrein der schilderkunst.

Schilderkunst?..... mag ik wel vragen. Want mevrouw Van der Hoef schildert niet in den gewonen zin van het woord. Zij batikt op perkament. Zij stelt ten toon een vijftal gekleurde batikken, het perkament geplakt op paneel, ingelijst als een schilderijtje, — het effekt makend van een zéér fijne aquarel. Maar dan nòg fijner! Het heeft iets, als ware een aquarel in de was gezet die er daarna met een warm ijzer is ingeperst, — zooals ik wel aquarelletjes ken van P. Cornelis de Moor, die een prachtig fijn en zacht, bijna doorschijnend, effekt maken.

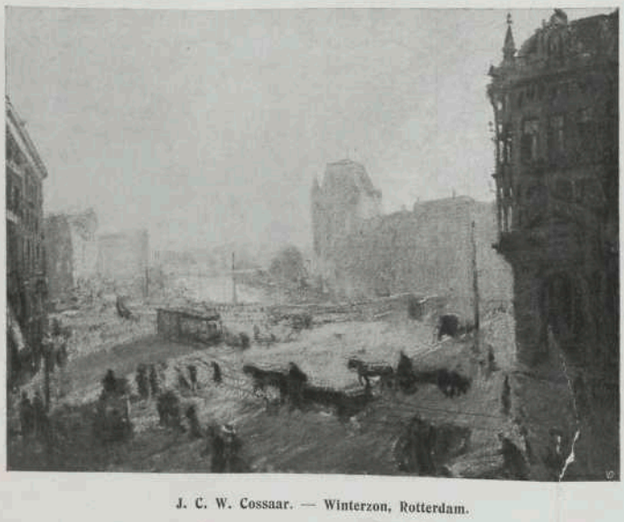
Het procedé van deze gekleurde batikken op perkament doet — aldus werd mij gezegd — denken aan het procedé van gekleurde etsen. Ook hier wordt de teekening, worden de kleuren ingebeten; wordt afgedekt en nagebeitst. En op het mat-doorschijnend perkament doen de zachte kleuren zóó gaaf, zóó fijn, dat het moeilijk te beschrijven is welk 'n heerlijkheid van kleur het geeft.

Twee werkjes vooral zijn zéér bizonder: de Japansche Narcissen en de Schelpen. De eerste zijn van een fijn ivorig wit op diepblauwen fond, de narcissen aan lange stengels ontspringend uit den bol; de schelpen geven eene verscheidenheid van kleurenpracht die moeilijk onder woorden is te brengen. Evenzoo is de Gouden Regen een keurig stukje werk en geeft het Oranjeboompje een samenwerking van kleur te zien, die bewijst hoe fijngevoelig de maakster is voor kleur en toon en van hoe groote beschaving haar talent is.

Iets minder bevalt mij de witte — wat *te* witte — Oost-Indische kers, al is ook dit kleine stukje keurig van teekening en al is het niet zonder bekoring. Maar het staat m. i. niet zóó hoog als de andere vier werkjes, die op elke tentoonstelling van kunst een uitnemend figuur zullen maken.

Tentoonstellingsbesturen mogen hun aandacht eens wijden aan deze artieste: het werk van mevrouw Van der Hoef-Van Rossem verdient méér bekend te worden.

N. H. Wolf.

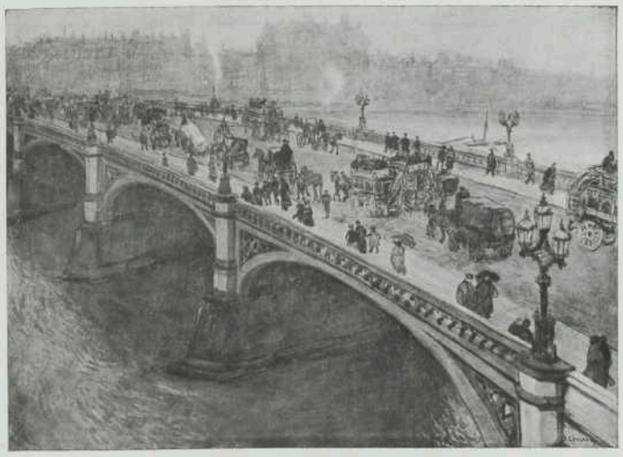


J. C. W. Cossaar. — Winterzon, Rotterdam.

Wegens plaatsgebrek

hebben wij het vervolgstuk van „Levensleugen en Levenswaarheid" deze week moeten uitstellen.

Redactie.



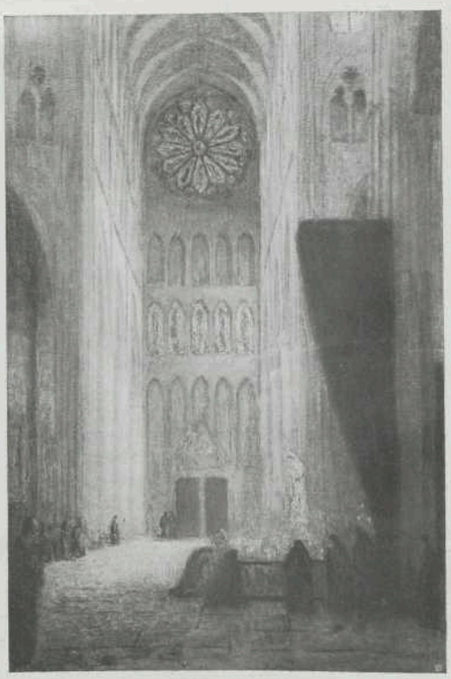
J. C. W. Cossaar. — Westminster Bridge, London.

Tentoonstelling J. C. W. Cossaar.

Kunstzaal J. J. Biesing, 's-Gravenhage.

I.

Cossaar werd in 1874 te Amsterdam uit Hollandsche ouders geboren. Zijn liefde voor teekenen en schilderen openbaarde zich reeds duidelijk op twaalfjarigen leeftijd; maar zijn ouders waren in zorgvolle levens-omstandigheden, en de jongen had een harden dobber alvorens hij zich aan de kunst-studie op de Amsterdamsche Akademie kon wijden. Zijn eerste studies waren die welke hij maakte in zijne vrije uren, in en om zijn geboortestad; en tot op vijf-en-twintigjarigen leeftijd was zijn leven één worsteling om zijn weg te maken in het vak voor hetwelk hij een zoo sterke roeping gevoelde. Op dat tijdstip trok hij



J. C. W. Cossaar. — Aanbidding.

de aandacht van Bauer, dien fijnen en dichterlijken artiest en teekenaar (iets van diens gevoel voor het indrukwekkende der architektuur schijnt in het werk van den jongen Cossaar te zijn overgevloeid), en van Breitner, een van de bestuursleden van „Arti et Amicitia" te Amsterdam. Breitner en de andere leden van het bestuur hadden een zoo gunstige meening over het werk van den jongen artiest, dat zij hem een prijs en een reisbeurs toekenden met de bedoeling dat hij in Parijs en Londen zijne ondervinding zou verrijken. Cossaar kwam in den zomer van 1901 te Londen, onbekend, zonder introductie, en geen woord Engelsch sprekende; onnoodig te zeggen



Oud Delftsch Aardewerk en antieke pendules.

dat hij het leven hier onder zulke omstandigheden zwaar vond. Maar hij wandelde Londen rond, genietende van zijn zachte tonen en de wondervolle atmosferische effekten welke alle vastelandartiesten treffen, en het leven van de straten en dokken bestudeerende, totdat op een gelukkigen dag voor hem zelf en voor de kunst, Mr. Marchant, de tegenwoordige eigenaar van de coupil Gallery te London, hem in zijn atelier ging opzoeken en volgens zijn eigen woorden „genoeg in hem zag om zich zijner onmiddellijk aan te trekken, met welk gevolg, dat zou de toekomst bewijzen". Sinds dien tijd was Cossaar's werk op meest alle tentoonstellingen in Londen te zien, steeds meer de aandacht trekkende en de goedkeuring verwervende van kenners als Staats Forbes, Sir Lawrence Alma Tadema en Maas, totdat de volkomen bezegeling dezer erkenning kwam met de tentoonstelling van verleden herfst, welke geheel aan zijn werk alleen gewijd was. Na dat eerste bezoek aan Londen keerde hij naar Amsterdam terug, en toonde zijn studies aan het bestuur van „Arti", met het resultaat, dat dit hem een tweede reisbeurs verleende om naar Londen terug te kunnen keeren en den weg te künnen vervolgen, welken hij voor zich zelf afgebakend had. De laatste tentoonstelling bewees welk een goed gebruik hij had gemaakt van de hulp hem verleend; en zijn tijd van zoeken en beproeven kon nu geëindigd heeten met triomf en succes.

Zoo vertelt lady Colin Campbell in The Art Journal, inleidend den jongen Hollandschen schilder bij haar landgenooten, wiens tentoonstelling in den Goupil Galerij te Londen zij zeer gunstig beoordeelde. Ter voorstelling van Cossaar, van wien wij een drietal jaren geleden voor het eerst werk zagen (voor het eerst in ons land) bij Oldenzeel te Rotterdam, mogen de bovenstaande biografische aanteekeningen gelden.

De hoofd-indruk dien Cossaar's werk maakt is te zijn van iemand die wat te zeggen heeft.

Cossaar is een schilder van het echte ras. Hij vindt zijn onderwerpen overal, ziet in allerlei het mooie, en schildert alles wat hem aantrekt. Dit maakt dat hij van een bijna ongekende veelzijdigheid is, maar het heeft het bezwaar dat hem lang niet alles lukt. Als hij de stadsdrukte te Rotterdam wil schilderen zet hij zich neer, neemt doek en palet, en schetst er op los, zwelgend van puur schildergenot. Of het een gaaf schilderij zal worden schijnt hem minder te imponeeren: hij geeft *de stadsdrukte* èn *te Rotterdam*. Dàt zien we ook in zijn olieverfschets; zijn doel is bereikt (cat. no. 9). In een processie in St. Paul's Cathedral ziet hij het warme licht en het goud der priesters. Of hij *de beweging* van de processie zal uitdrukken, schijnt hem minder van belang te zijn: hij geeft *licht-warmte* en *goudkleur*, en hij bereikte wat hij geven wilde. Ik noem een paar voorbeelden om aan te toonen dat Cossaar's werk niet altijd „gaaf" is. Maar het bezit kwaliteiten die het recht geven op een ernstige bespreking, zoodat ik wat ik hier schrijf slechts als een korte inleiding wensch beschouwd te zien. De reproducties van zijn werk, hierbij gevoegd, zijn trouwens welsprekend: zij doen zien dat Cossaar aanpakt. Ik wil echter in het volgend nummer meer uitvoerig op deze tentoonstelling terugkomen; — de aandacht zij er op gevestigd: dit is het doel van deze enkele regels.

N. H. W.

Veiling Jac. Leefson Jzn.

De zeer uitgebreide verzameling antiquiteiten, afkomstig van den bekenden antiquair den heer Simon Koster te Utrecht, over welke wij reeds vroeger berichtten, komt deze week, a.s. Dinsdag te beginnen, onder den hamer. Het is een kostbare collectie, waarin prachtstukken van allerlei aard. Vooral blauw en polychroom is in fraaie exemplaren aanwezig, terwijl er ook veel mooi zilver is. In 't bijzonder vestigen wij de aandacht op de zeldzaam voorkomende tuinvazen en op de zéér fraaie collectie oude klokken en antieke pendules. De catalogus die mooi geïllustreerd is, vermeldt niet minder dan 1500 nummers!

Johan Schmidt.

De heer Johan Schmidt verzoekt ons te melden, dat niet „De Verdrevene", maar „Mislukte Levens" met succes werd opgevoerd. „De Verdrevene" werd door de slechte voorbereiding en de slechte opvoering als stuk, wat men noemt: vermoord.



Imari kaststel, oud Japansch, hoog 48 cM.

Photogravures.

Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lektuur, en Mij. v. G. en G. Kunst-reproducties, Amsterdam.

Een heel artistiek Sint-Nikolaas-cadeautje zijn de twee albums met photogravures, die de Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lektuur, directeur de heer L. Simons, onlangs heeft uitgegeven. Wij ontvingen ze ter bespreking, en wij gelooven geen geschikter tijd daarvoor te kunnen kiezen dan deze enkele weken vóór St. Nikolaas. Want al zijn de beide albums in het algemeen een heel aardig en artistiek bezit, — wij gelooven dat zij juist voor geschenk kunnen dienst doen.

De twee albums bevatten reproducties in photogravure 1°. naar meesterwerken van voorgangers der zeventiend'eeuwsche kunst, 2°. naar werken van grootmeester Jozef Israëls. Het doel dat de beide hierboven genoemde maatschappijen met deze uitgave beoogt is: zoo goede en goedkoop mogelijke éénkleurige reproducties te brengen binnen veler bereik, en zoowel voor hen die zich



Antieke zandsteenen tuinvaas met wapen en voetstuk.

meer bizonder voor kunstgeschiedenis interesseeren als voor degenen die gaarne zich goede wandversiering wenschen aan te schaffen, zonder er veel geld voor te betalen. De prijs dezer photogravures is laag gesteld kunnen worden doordien er een zeer groote oplage van is besteld. En het voornemen bestaat dan ook om, mocht deze eerste proefneming slagen, m. a. w. zal er genoeg vraag naar zijn, de series voort te zetten: die van Israëls met reproducties naar andere groote negentiend'-twintigst'eeuwsche Nederlandsche meesters, — die van de oude meesters (welke serie verband houdt met de Geschiedenis der Nederlandsche schilderkunst, — waarvan wij echter nog geen recensieexemplaar ontvingen, — door den heer Steenhoff voor de Nederlandsche Bibliotheek geschreven) met reproducties naar groote zeventiend' en achttiend'eeuwsche schilders, welke in onze musea zijn vertegenwoordigd.

De uitvoering der photogravures is zeer artistiek, al geven zij ook niet altijd *precies* het kunstwerk weer. Een enkele namelijk heeft weleens een andere verdeeling van licht en bruin dan het origineel; maar dit maakt de reproductie toch niet ongenietbaar. Zeer mooi zijn de oude reproducties, maar

ook onder de Israëls-foto's zijn zeer goede. Ik wijs b.v. op den kop van Veltman, die prachtig is.

De prijs der albums, die ieder 10 photogravures bevatten, is slechts 60 cents. Wij bevelen ze gaarne onzen lezers aan.

W.

Bioscope-Theater.

Henri de Vries, die in het Bioscope-Theater niet wilde jongejannen en die, in tegenstrijd met zijn kontrakt, op de helft van de maand niet met twee nieuwe éénakters gekomen is; die, steunende op zijn reputatie, meende met de menschen en den smaak van het publiek geen rekening behoeven te houden, — heeft zijn plaats in het Bioscope-Theater moeten afstaan aan specialiteiten, in afwachtig van den 1en December, als Louis Bouwmeester er zijn intocht houdt.

Onderwijl, tot 30 November, viert Eduard Jacobs er triomfen. Hij is deze maal bizonder gelukkig met zijn liederen, waarin hij, door een goed gekozen volgorde, klimax weet te houden. Eerst zingt hij een geestig liedje op de vrouwen, Dankbaarheid, dat nogal satirisch is. Daarna geeft hij, in fabel-vorm, een satire op de onlangs gehouden stakingen in Frankrijk: een staking der dieren, die heel aardig is bedacht. De humor wordt afgewisseld door een krachtig rekwest om een ouderdoms-pensioen voor oude werklieden, monoloog in verzen, op muziek van Gerrit van Weezel, dien hij in kostuum voordraagt en die een storm van applaus uitlokt. En ten slotte haalt hij de drie „deskundigen" van de Papendrechtsche Zaak er door, en debiteert heel wat aanvallen op de psychologen. Hij heeft heel veel succes, — trouwens, Jacobs is een graag geziene diseur op de planken.

Eene jonge soubrette, mej. Henriette Blazer, en eene mondfluitiste, miss Manti wisselen het interessante bioskoop-programma af, waaronder de film „Cavalleria Rusticana" buitengewoon is aan „artistieke" realiteit (Van Weezel speelt zéér verdienstelijk eene potpouri uit de opera), en die best als leerschool kan dienen voor menig regisseur.

Advertentiën.

Paleis voor Volksvlijt
N. V. „HET TOONEEL"
Directeur: WILLEM ROYAARDS

Zaterdag 26 November
LUCIFER.
Treurspel van
JOOST VAN DEN VONDEL.
Muziek van HUBERT CUYPERS, uitgevoerd onder leiding van den componist.
Decor en costumes naar ontwerpen van R. N. ROLAND HOLST.
Regie WILLEM ROYAARDS.
Gewone prijzen.

Zondag 27 November
SCHAKELS
Vroolijk spel van den huiselijken haard van HERMAN HEYERMANS.
Verminderde prijzen: Loge f 2,50, Stalles f 2,—, Parket f 1,50, Parterre en Frontbalcon f 1,25. Middenbalcon f 0,75, zijbalcon f 0,60, Amphitheater f 0,50, Galerij f 0,30.

Kon. Fransche Opera
PALEIS VOOR VOLKSVLIJT
Dinsdag 29 November,
8 uur,
LE TROUVÈRE.

Bioscope-Theater.
Reguliersbreestraat. Telef. 8206.
Heden en volgende avonden:
EDUARD JACOBS,
Dichter Zanger,
met geheel nieuw Repertoire.
LEA MANTI,
Kunstfluitster.
HENRIETTE BLAZER,
Soubrette.
Afgewisseld door
Pracht Bioscope-beelden.
Iederen dag van 2—4½ uur
Bioscope-voorstelling.
WOENSDAG speciaal voor KINDEREN
Uitgezocht Programma.

Uijtenbogaardt's
Piano- en Orgelhandel
1e Van Swindenstraat 10
AMSTERDAM.
STEMMEN VERHUREN
RUILEN REPAREEREN
TERMIJNBETATING.

STADSSCHOUWBURG
Kon. Ver. „Het Ned. Tooneel".
Zaterdag 26 November
Inkwartiering.
Zondag 27 November
DE DUIVEL.
Een spel in 3 bedrijven van Franz Molnár.
Maandag 28 November
5e Abonnements-voorstelling, 2e Serie
DE DUIVEL.



Concert- en Theater-Bureau M. J. DE HAAN, Den Haag
PALEIS VOOR VOLKSVLIJT
Woensdag 30 November 1910, 8 uur
DIE KEUSCHE SUSANNE.
Allerneueste Operetten-Schlager door het
NEUE WIENER OPERETTEN ENSEMBLE.
Directeur BRAUN.
Dit Ensemble bestaat uit Operettensterren zooals Edmund Loewe, Georg Braun, Willy Schüler, Anny Tharau, Hermann Benke
Nieuwe Decors van Professor LÖFFIER-WIEN.



OPENING
VAN DE
Nieuwe Veilingzalen
Gebouw „DE ROOS",
Rokin 5—15,
AMSTERDAM.

Dinsdag 29 November 1910
VERKOOPING, Directie C. F. Roos & Co.,
van de prachtige en hoogst belangrijke
MODERNE SCHILDERIJEN
COLLECTIE „L. Mc. SON", 's-Gravenhage, | NALATENSCHAPPEN B. V. SCHOUTEN, P. ZEVENHOOVE,
waarbij talrijke meesterstukken, zooals van:
ALMA TADEMA (3 stukken), ROSA BONHEUR (2), COROT (3), DAUBIGNY (2), DIAZ (2), DUPRÉ (2), FANTIN LATOUR (2), JONGKIND (2).
5 werken van Jozef Israëls,
17 Werken van Jacob, Matthijs en Willem Maris,
waarbij portretten van vrouw en dochters van JACOB MARIS.
8 werken van ANTON MAUVE.
6 „ „ WILLEM MARIS.
10 „ „ J. H. WEISSENBRUCH.
naast fraaie SCHILDERIJEN en AQUARELLEN van vele andere beroemde Buitenlandsche zoowel als Nederlandsche Meesters.
Bezichtiging: Zaterdag 26 en Zondag 27 November, particulier; Maandag 28 November, publiek; van 10 tot 4 uur, in het Gebouw „DE ROOS", Rokin 5/15.
Catalogus. De geïllustreerde uitgaaf met 33 reproducties f 2.50; de ongeïllustreerde gratis; verschijnt einde der week bij de Directie der Veiling.
C. F. ROOS & Co., Amsterdam,
thans nog Rokin 47.

PIANO- EN ORGELHANDEL
VAN PRAAG & BIET
NIEUWE HEERENGRACHT 95
GEBOUW „PATRIMONIUM" - AMSTERDAM
- INTERCOMMUNALE TELEFOON No. 1151 -



Tentoonstelling
van Schilderijen en Aquarellen
door J. W. COSSAAR,
in den Kunsthandel van
J. J. BIESING,
's-Gravenhage, Molenstraat 65a-67.
Voor belangstellenden **kosteloos** te bezichtigen.

NAUTA & HAAGEN
·AMSTERDAM·
Prinsengracht 780
Telefoon 5725
Clichés
IN KLEUREN en ZWARTDRUK·

BON voor de lezers van De Kunst
Tegen inzending van deze bon aan het bureau van „De Kunst" kunnen onze lezers de in dit nummer gereproduceerde
Buste van Louis Bouwmeester
zich aanschaffen **à fl. 2,50** in plaats van à fl. 3,50, wat de gewone prijs is. Opgave van naam en adres is voorloopig voldoende. De buste wordt in de eerste dagen van December, vóór Sint-Nicolaas, afgeleverd.

:- VRAAGT -:
uwen Leverancier
UITSLUITEND
de nevenstaande
merken!
Zijn overal verkrijgbaar

STELIO
BLIJFT ONDANKS ALLE BUITENLANDSCHE CONCURRENTIE ONOVERTROFFEN

MOCCO	goud	1 ct.
AFRA	„	1½ „
SULTANA	„	2 „
KEF	kurk	2 „
KHEDIVE	goud	2½ „
EXTRA FINE	goud	3 „
GRAND VIZIR	goud	4 „

A. J. NUSS, firma C. L. C. Voskuil, N.V. AMSTERDAM
Reguliersbreestraat 30-32 : Paleisstraat 7 : Raadhuisstraat 43 : Telefoon 557

KANTOOR-, SCHILDER- en TEEKEN-BEHOEFTEN
Olie- en Waterverf in tuben
SCHILDEREZELS - SCHILDERDOEK
SCHILDERKISTEN, PASSERDOOZEN
KWASTEN, PENSEELEN, ENZ.
NIEUWE prijscourant op aanvrage
- franco verkrijgbaar -

- VULPENHOUDERS -
Waterman, Swan, Onoto, Ariston
EN ANDERE SYSTEMEN
SAFETY en ZELFVULLING-SYSTEMEN
NIEUWSTE ZELFVULLER f 4.—
(prima Engelsch fabrikaat.)
A. A. Waterman Vulpenhouder f 3.—
REPAREEREN VAN ALLE SYSTEMEN

De Olektrische Piano's en Erchestrions
uit de Fabriek FRATI & Co., BERLIN
zijn beslist **de beste** en **het meest in gebruik.**
Eenig kontraktant: LOUIS ROSENBERG
FERDINAND BOLSTRAAT 32 — AMSTERDAM.

A. J. Dingemans
Kunstsmeedwerken
AMSTERDAM.

OPGERICHT 1847.



Agentessen gevraagd.

Firma VAN DEN BRIEL & VERSTER
Koninklijke Fabrieken van Damast, Linnen en Pellen
EINDHOVEN — AMSTERDAM — 's-GRAVENHAGE
Linnen voor Lakens en Sloopen
Linnen Tafelgoed en Servetten
Linnen Handdoeken en Huishoudgoed
} Alles van eerste kwaliteit.
Monsterkamer: BALISTRAAT 51, 's-Gravenhage. - Geopend van 10-12 en van 2-5 uur.



JOSEF VEDRAL
Molenstraat 19
DEN HAAG.

SPECIALITEIT in alle soorten SNAREN en toebehooren.

Atelier voor Nieuw en Vakkundige Reparatiën

Speciaal Preparatie-Viool voor Indië.
In- en verkoop van OUDE VIOLEN.

De zoo gunstig bekend zijnde
HAARKLEUR-
en
HAARGROEIMIDDELEN,
merk „THEOPHILE"
CENTRAAL-DEPOT
Utrechtschestr. 118 - Amsterdam.
Afgehaald f 2.— franco toezending f 2.15 per postwissel of f 2.25 rembours. zijn, van af heden verkrijgbaar gesteld te Amsterdam bij de heeren A. VAN TUIJLL, Paleisstr. 13; P. VAN AS, Martelaarsgr. 13; A. D. DEN BOER, Overtoom 89; te Rotterdam bij de heeren S. J. G. WULFF, Westnieuwland 8, en Graafland Passage, te Den Haag bij de Heeren F. FALKENBURG, Blauw Hondje Vlamingstraat en Gebr. BLOKPOEL; te Dordrecht bij den heer KRIM, Schefferplein: te Delft bij de heeren P. A. MULLER & ZN., Markt 47; te Zwolle bij de Wed. J. RAVE; te Nijmegen bij den heer THIJS PLET; te Arnhem bij de Heeren G. J. DE WAAL & ZN.; te Scheveningen bij den heer T. STOFFELS, Neptunusstraat 48.

Massief Eiken Bureau-Ministre
f 36.— met 5 jaar garantie.

MOZES KNAP & Zn. — Beëedigde Schatters.
Oude Hoogstraat 1, Amsterdam.
Leveranciers aan Rijks- en Gemeente-Instellingen.

DISTEL
AMSTERDAM
AARDEWERK EN TEGELS
FABR. MERK.

J. L. SON
O. Z. Voorburgwal 175
naast HOLLEKAMP & Co.
Kunsttanden en Gebitten.
Informaties kosteloos. Beslist goedkoope prijzen

PHOTOGRAPHIE ARTISTIQUE.
H. VAN DER ZIJL Jr., 55 Nieuwendijk 55,
TELEF. INTERC. 9207.
EENIGSTE INRICHTING TE AMSTERDAM VOOR WERKELIJK ARTISTIEKE PHOTO'S.
Reproducties van Schilderijen volgens overeenkomst.
ARTISTEN GEREDUCEERDE PRIJZEN.

VERKOOPLOKAAL
„Nieuw Heerenlogement",
Keizersgracht 472, Amsterdam.
Dir. JACOBUS LEEFSON Jzn., Makelaar.
Dinsdag 29 November 1910
en volgende dagen en avonden:
BELANGRIJKE VEILING
ten overstaan van den Notaris J. A. RITMAN J.Hzn., van een uitgebreide collectie
Antiquiteiten,
verkocht wordende wegens opheffing van het Magazijn van den WelEd. Heer SIMON KOSTER te Utrecht, waarbij o. m. voorkomen: Gedreven Goud Horloge, Ringen met Juweelen, en Miniaturen, Groot en Klein Zilverwerk, Emailles, Curiositeiten, waarbij Ketting van het „Gulden Vlies".
Zeldzame Collectie
Oud Blauw Porselein,
zg. Lijzenbuspotten, Schotels, Borden, Kommen, fraaie Series Theegoed, Pulletjes enz.
Een partij
Gekleurd en Blauw Delftsch Aardewerk,
waaronder: Kasstellen, Beeldjes, Bustes, Schotels, Borden, Paarden en vele figuren; voorts Magnifique Pendules, Candelabres, Koperwerk, Kristallen, Kronen.
Vijf Staande Klokken,
Schilderijen, Gravures, Prenten, Boeken, Spiegels, Kabinetten, Porseleinkasten, Balpoottafels,
Fransch Rozenhout Bureau Louis XV,
diverse Kleine Meubelen, Wapens, Borduursels, alsmede een paar
Kapitale Steenen Tuinvazen,
afkomstig van het voormalig Hotel „Bellevue" te Arnhem.
Te bezichtigen: **Zaterdag 26 November** (particulier), **Zondag 27** en **Maandag 28 November** (publiek) van 10—4 uur.
Catalogus à **25 cent** verkrijgbaar aan bovengenoemd Verkooplokaal en bij den WelEd. Heer S. KOSTER, Zadelstr. 29, Utrecht.

MAGAZIJN „AU LOUVRE"
ROKIN 61 — STILLE ZIJDE — AMSTERDAM
Compleete Meubileering - Dames- en Heerenkleeding
Manufacturen
Wekelijksche en Maandelijksche Termijnbetaling
VERTROUWD ADRES — TELEFOON 10220 — VRAAGT CONDITIËN

J. D. Posthumus Amsterdam ETIKETTENFABRIEK

Kunstzaal-Van Delden.
Damrak 93 - Amsterdam.
Tentoonstelling
— VAN —
Schilderijen
EN
Aquarellen
van Moderne Meesters.

BRUNO MÜLLER
KLEEDERMAKER
v/h Coupeur der Mij. F. H WENTE & Zn.
Rokin 6a - Telefoon 3514
AMSTERDAM
Abonnementen vanaf f 1.25
Altijd de NIEUWSTE STOFFEN.
Geopend van 8—9 uur.

S. L. DIAS
betaalt hooge prijzen
voor
net gedragen Heerenkleeding
AMSTERDAM
O. Z. Achterburgwal 158
TELEPHOON 7659.
Overal te ontbieden.